

helyzetben fekvő csontvázat találtunk. Egy másik, Ny–K tájolású csontvázat egy szarmata, kis alapterületű, földbe mélyített építmény D-i oldalára ástak rá. A terület középső sávjában elszórtan néhány kora bronzkori, a Makó-kutúrához sorolható gödör került elő, valamint további 4 gödörből jellegtelen bronzkori kerámia származott. A vadátjáró Ny-i sarkában 2 félig földbe mélyített kelta házat találtunk.

Néhány igen nagyméretű, agyagnyerő gödörből nagy mennyiségű kerámiatöredék került elő. Valószínűleg a település élete során több alkalommal végeztek tereprendezést, s a planírozás rétegét e nagy gödrökbe tolták.

A réteges humuszolásnak és a műszeres leletfelderítésnek köszönhetően az ideai feltárás alkalmával 36 római érem, 4 fibula és számtalan egyéb bronztárgy és bronztöredék került elő a humuszból. Egy részük biztosan bronzkori: tokosbalta és sarlótöredékek.

BALOGH CSILLA

406. Ópusztaszer, Kis-Zeri iskola (KÖH 33586)

(Csongrád megye) B?, A

A Pusztaszer–Ópusztaszer összekötő út építése kapcsán, a nyomvonal É-i részén, Ópusztaszer közigazgatási határának ÉNy-i részén, egy, a környék mélyebb fekvésű területeiből enyhén kiemelkedő magaslaton található lelőhelyen 2009. május 27. és július 8. között folytattak megelőző feltárást a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai.

A munkálatok első fázisa próbafeltárással indult, majd – mivel a korábbi földút felületén megnyitott szondák pozitívnak bizonyultak – indokolttá vált a kijelölt terület teljes feltárása; 1533 m² bizonyult régészeti fedettnak.

Az ásatás során összesen 23, őskori (bronzkori?), avar, ill. ismeretlen korú objektum került elő, a kiosztott stratigráfiai egységek száma 29 volt. A jelenségek között kisebb-nagyobb méretű tárolóvermek, valamint kerítő- vagy vízelvezető árok fordultak elő. Az egyetlen földbe mélyített épületnyom ismeretlen korú. Az objektumokban csekély számú kerámia- és állatcsontanyagot találtunk.

Fontos megfigyelés volt egy sajátos, lokális jellegű geológiai rétegződés. A szelvény egyik részletében egy eltemetett őskori talajrétegre bukkantunk. Az említett dűlőút töltését képező rétegek eltávolítása után egy egységes, barna homokréteg jelentkezett, mely alatt egy színében és szerkezetében eltérő, sötétebb, jól követhető réteg következett. A homogén, humuszos talajrétegben korabeli leásásokat vagy járőfelületeket nem lehetett azonosítani, de abban nagy mennyiségű kerámia és állatcsont került felszínre. E 20–30 cm vastag talajréteg alatt értük el a bolygatatlan altalajt.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Alács Attila, Bognár Margit, Kulcsár Kornél technikusok.

SÓSKUTI KORNÉL

407. Ópusztaszer, Szermonostor (KÖH 33571)

(Csongrád megye) Á

2009. június 2. és augusztus 28. között folytattuk a régészeti feltárásokat. A tervezettnél kisebb költségvetés miatt az előző évekénél kisebb létszámban és rövidebb ideig tudtunk dolgozni. A feltárandó terület három pontján értünk el jelentős haladást.

Kolostorudvar ÉK-i része

08/1 szelvényben feltártuk a tatárjárás utáni, ún. „fakolostor” időszakának az 1-2-3-4. járósíntjét. Közülük a 3. járósínt idején épült meg az a nagyobb, É–D irányítású épület, melynek egy szokatlanul nagyméretű, 1,5 m belső átmérőjű kenyérsütő kemencéje a szelvényünk területére esett. Az új épület további részletei az eddig feltárt területtől K-re, jelenleg még a föld alatt található. Az épületet a 2. sínt idejében megújították.

A 08/2 szelvényben az előző szelvény Ny-i oldalán, annak közvetlen szomszédságában ugyanennek az időszaknak feltártuk az 1-2-3-4-5-6-7. és 8. járósíntjét. Ez megfelel korábbi megfigyeléseinknek, miszerint a hosszabb időn keresztül használt épületektől távolodva növekszik a megfogható, kibontható síntek száma. A „fakolostor” időszakának pontosításához ez a szelvény nagyban hozzájárul, ugyanis a legfelső és a legalsó sínten is egy-egy érmet találtunk. Egyúttal sikerrel valósítottuk meg az ezen a területen régóta tervezett „mintaszelvény” első nyolc síntjének a kibontását (kizárólag kis kézi szerszámokkal). Ennek az a jelentősége, hogy az egész feltárás belső periodizációja pontosítható lesz általa.

A feltárandó terület K-i széle

A „VB” 17. szelvényben feltártuk a tatárjárás előtti kolostor övező sáncárok K-i szakaszának újabb, 3 m hosszú részletét. Az árok itt már enyhe ívben kezd kanyarodni ÉNy-i irányba, a templom felé. Az árok belső oldalához csatlakozik a 09/107 sz. objektum, amely egy kb. 3×4 m-es, ovális kiöblösödés. Benne 3 nagyméretű oszlophelyet találtunk – ez talán arra utal, hogy a Tisza-ártér felőli oldalon kisebb csónakok, hajók kikötésére szolgált.

Eredményeink közül kiemelendő a tatárjárás utáni „fakolostor” újonnan előkerült épülete, amely az eddig ismert négyzetes épülettömbtől kb. 20 m-re ÉK-re fekszik. Valószínűsíti, hogy nem csupán egy zárt épülettömbből állt tehát ekkor a kolostor kiszolgáló egysége, hanem egész kis „kolostor-várossal” kell számolnunk.

VÁLYI KATALIN

408. Öskü, Aranyoskúti-dűlő (KÖH 57080)

(Veszprém megye) I

2009. december 4–5-én műszeres lelőhely-felderítést végeztünk a római kori villa felmérésére a Budapesti Corvinus Egyetem tájrendező és kertépítő szakos hallgatóinak részvételével. Nyolc darab 10×10 m nagyságú négyzetet jelöltünk ki. A régóta ismert római kori

lelőhelyen a mérés eredményeinek pontos elemzését nehezítette, hogy a vizsgált területtől közvetlenül D-re, kis területen volt csak régészeti ásatás 2008-ban, és régészeti-környezetrégészeti célokra alkalmas légi felvétel sem állt még rendelkezésünkre.

A mérési területen semmilyen épületre utaló nyomot nem találtunk. A 6. négyzet középtengelyében jelentkezett ugyan egy sötét, fekete folt, de ez nem a falakra utaló tipikus szín (a folt megjelenése, a szín mélysége semmiképpen sem emlékeztet a korábbi méréseknél tapasztalt falak megjelenési módjára), ezért ezt nem tudjuk azonosítani. A 7. négyzetben azonban szépen látszik a 2008. évi ásatásban megismert falszakasz; a 8. négyzet területén is a száraz-kavicsos foltok.

CSIRKE ORSOLYA

409. Öttömös, Angyal-sor (KÖH 70507)

(Csongrád megye) U

A Mórahalom és Öttömös közt futó 55. sz. főút (22+060–41+000 km-szelvény) burkolat-megerősítése és szélesítése miatt szükségessé vált terepbejárást 2009. márciusban végeztük. A túlnyomórészt erdővel fedett nyomvonalszakaszon 3 régészeti lelőhelyet lokalizáltunk.

Öttömös belterületétől DK-re, az Ásotthalom–öttömösi határon, az 55. sz. út É-i oldalán, a határrész D-i szélében található a lelőhely. Területéről kora neolitik kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. Valószínűleg átnyúlik az út D-i oldalára is, ott azonban sűrű erdő fedi.

Munkatárs: Hrivnák Péter Pál régésztechnikus.

FEKETE CSANÁD

410. Ócsény, Szalatna-domb (KÖH 62702, 62704)

(Tolna megye) B, Ró

Az M6 autópálya építéséhez kapcsolódó ócsényi elkerülő út nyomvonalának megelőző feltárása során a településtől DNy-ra lévő Szalatna-dombon mintegy 4900 m²-en kutattunk. A lelőhelyen talált 74 objektum közül említésre méltó az a késő bronzkori rablott csontvázas sír, amelyben a váz felső harmadára irányuló bolygatás ellenére 5 darab bordás díszű, közepén tüskével ellátott bronz mellkorongot, egy nagyobb méretű (kb. 30 cm-es), korongfejű bronztűt, huzalból tekereszt, eredeti helyzetben lévő bronz lábujjgyűrűket és egy aranydrótból készített hajkarikát találtunk. Néhány ismeretlen korú objektum mellett a többi jelenség a római korból származik. Minden bizonnyal egy menettábor részét képezi a két kerítőárok-szakasz, a részben kiszedett mészkő alapozású hosszabb faldarab, több nagyobb méretű tárológödör és egy 4 m mély kút, amely a domb DK-i felén látott napvilágot.

Munkatársak: Künsztler Tamás, Necze Gábor, Simmer Livia, Ürmös Melinda.

CZÖVEK ATTILA

411. Paks-Dunakömlőd, Bottyánsánc (Lussonium) (KÖH 20027)

(Tolna megye) Ró

A 2009. évi feltárásokra a dunai limes közép-európai szakaszának világörökségi nevezéséhez kapcsolódó „Danube Limes – UNESCO Világörökség” nemzetközi program keretében került sor. Az augusztus 10.–november 15. között végzett feltárások három területen folytak: a római erődötől É-ra fekvő területen, az erőd ÉK-i részén és a római kori temető területén.

Castellum

A 2009. évi ásatási szezon során a Bottyánsánc É-i részén, az erődötől és a legkülső ÉNy-i fossától É-ra elhelyezkedő alacsonyabb teraszos területen, a tervezett látogatóközpont helyén kezdtük meg a kutatást, amelyet a modern kori felszínen talált kerámiatöredékek indokoltak. Itt két részletben egy 10×10-es területet kutattunk, melyet D-i irányba tovább bővítettünk (2009/II. munkaterület), azonban a próbafeltárás során régészeti objektumot nem, csupán kevés római kori kerámiatöredéket találtunk, melyek a feltárt terület felső rétegében helyezkedtek el, s minden bizonnyal modern kori tereprendezés eredményeképpen kerültek az ásatási területre.

Folytattuk a 2008-ban megkezdett kutatást a római erőd belső, ÉK-i részében (2009/I. munkaterület). A korábban azonosított római út K-i sávját teljesen feltártuk a szelvény Ny-i részén, attól K-re két, különböző szinten elhelyezkedő római kori járósíntet is találtunk, ami az út különböző időszakokban történő megújítására, ill. használatára utal. Az úttól K-re egy nagy kiterjedésű, római korban feltöltött réteget is találtunk, amelyből többek között viseleti tárgyak, késő római kisbronzok és rheinzaberni, valamint westerndorfi terra sigillata edénytöredékek kerültek elő. Ebben a betöltésben találtuk az ásatás egyik kiemelkedő leletét, egy kis terrakotta szoborfejet, mely valószínűleg Vibia Sabina-t, Hadrianus császár feleségét ábrázolja. Feltártuk a már 2008-ban észlelt, a római kori úthoz K-ről kapcsolódó egykori épület megmaradt, É–D-i irányú falát is, melynek pontos funkciója és kiterjedése azonban nem ismert, mivel az épület egy része D felé túlnyúlik a jelenlegi ásatási területen. Az épületet megújíthatták, erre utal a szintje alatt észlelt nagy kiterjedésű vályogtéglafal, amely valószínűleg a helyén álló egykori épület része lehetett.

A feltárás legnagyobb kiterjedésű objektuma egy nagyméretű hulladéktároló gödör volt, mely a feltárt terület közepén helyezkedett el. Betöltésének felső rétegeiben nagy mennyiségű fémhulladék, alsóbb rétegeiben pedig rengeteg csont-hulladék került elő; közöttük nagyon sok félkész, ill. megmunkálás nyomát viselő agancs- és csontdarab. Ez bizonyossá tette, hogy a közelben egy csontmegmunkáló műhelyt is keresnünk kell. A gödör környékének D felől való feltárása folytán az úttól K-re már észlelt, nagy kiterjedésű feltöltött réteg folytatása került elő, amelyből szintén jelentős számú vastárgy, pl. kovácsszerszámok, fegyverek, hasz-